

XVII.

Endnu et Bidrag til den evangelisk-christelige Psalmebogs Historie.

Meddelt af Sognepræst J. Chr. R. Lund.

I Udby og Ørslev Præstekalds-Bog findes indført følgende Omgangsskrivelse fra Biskop Balle til Geistligheden i Sjællands Stift af 30te Novbr. 1799:

Da jeg til Nytaar skal indgive min første Beretning i det Kgl. Danske Cancelli om den nye evangelisk-christelige Psalmebogs Indførelse i Menighederne, tillader jeg mig tjenstærbedigst at anmode S. T. Hr. Provsten om, at denne min Skrivelse maa gaae strax omkring i Herredet til Brødrene, hvilke herved lige tjenstligst ombedes at ville behageligen ved Paategning tilkjendegive, hver for sin Menighed, ligesom Hr. Provsten for sin:

- a) om Bogen alt er bleven indført ved Gudstjenesten?
- b) naar der kan have Haab om at indføre den?

Og disse Anmeldelser skulle da følge i Original med min Beretning i Cancelliet. Af det forhen Indkomne uddrager jeg

til nærmere Oplysning følgende Spørgsmaale med mit uforgribelige Svar i Korthed.

1. om det ikke var bedst, at der udvirkedes Kgl. Befaling til Psalmebogens Brug inden en vis Tid. Mange have troet, at slig Befaling vilde være fornøden. Uden Tvivl har det i Betragtning af Aarets Vanskelighed været godt, at den ikke fandt Sted fra Begyndelsen af. Jeg tør love mig den Fortrolighed af mine elskelige Embedsbrødre, at de kjærligst meddele mig deres velbetænkte Raad, om det skulde være tjenligt i en allerunderdanigst Forestilling at indstille til Hs. Majestæt igjennem det Kgl. Danske Cancelli:

at Psalmebogen vandt den bedste Fremgang paa Landet, naar Folket blev underrettet om, at det var Kongens allernaadigste Villie, at den i det seneste inden 4 Aars Forløb skulde være i Brug overalt.

2. om ikke Kirkepatronerne og Godseierne maatte befales at anskaffe et Antal af Exemplarer til de Fattige eller mindre Formuende i ethvert Sogn.

3. om ikke Collecter og Bønner skulle vedføies Psalmebogen? Dette haver fra først af været betænkt, men Alt kan ikke skee paa eengang. Der vil udkomme, formodentlig om 1 Aars Tid, en Samling af Collecter og Bønner, som et Forsøg til nærmere Prøvelse. Ifald da dette ved Prøvelse kan vorde saaledes forbedret, at Forestilling om Brug deraf tør indgives og samme derpaa finde allernaadigst Bifald, vil det ei alene blive indrykket i Psalmebogens følgende Oplag, men endogsaa udgivet for sig selv i samme Form og til samme Priis for Arket, ventelig ikke over 3 β à 4 β Arket. Collecterne indrettes efter Materiernes Afdeling i Psalmebogen. Ethvert Bidrag dertil imodtages, ligesom forhen ved Psalmebogen, med Forneielse. Ikke enkelt Mand, men Commission vil faae at gjøre med Valget imellem det Indkomne.

4. om ikke Evangelierne og Epistlerne skulle vedtrykkes? I saa Fald bliver det Ønske, der fra Luthers Tid af ofte har været hørt, at den største Deel af Bibelen og især det Nye Testamente maatte inddeles til Forelæsning og Brug i Kirken, atter tilintetgjort maaskee for et heelt Aarhundrede. Naar Præsten imidlertid tydeligen forelæser enten Evangeliet eller Epistel,

hvorover han prædiker, fra Prædikestolen af, synes Menigheden ikke at tabe noget, og da man i Chr. VI's Tid kunde bringe sin Bibel eller N. Test. i Kirken med, foruden Psalmebogen, skjønner jeg ikke, hvorledes det nu skulde blive større Vanskelighed for Bonden at tage den gamle Psalmebog med, med videre. — Min Bibellæsning er naturligviis ikkun et Forsøg, og, om man vil, det første a—b—c. I Tiden lærer man at stove og lægge samme. Det vil sige, om jeg lever og faaer Arbeidet tilendebragt, som imidlertid staaer for hver Mands Dom, indstilles det til Prøvelse og Forbedring i en Commission af Geistlige og Verdslige. Skulde den være en Folkebog i Tiden, vil den blive affattet og indført paa letteste Maade uden Byrde.

5. Om ikke et Antal af Exemplarer kunde tilstilles hver Præst eller nedlægges til Salg i hver Kjøbstad paa et heelt eller halvt Aars Credit?

Naar dette fordres skal jeg ikke undlade at gjøre Forestilling derom til Waisenhuus-Commissionen.

6. Om Psalmebogen, engang indført, atter kan ventes afskaffet? Derom tvivler jeg. Af Rygter, som tidt have en synderlig Begyndelse, og næsten altid en skjult Hensigt, lade vi os ikke forvirre. — Kjøbstæd-Psalmebogen har ikke været anbefalet til Brug paa Landet; i de faa Menigheder, hvor den bruges, have Vedkommende antaget den paa egen Haand. Forresten er Christi Kirke nu i en ganske anden Tilstand end for 20 Aar siden. Det er saare meget, om Gud giver Naade til at lede og styre den almindelige Reformerings Aand, saa at den ikke skal nedrive Alt, men at den rene evangeliske Lære dog maa bevares uforkrænket. Ved at holde strængt i det Uvæsentlige paa gamle Former, gjøre vi os selv hasteligen til Bytte for stormende Vantro. Det kan jo heller ikke nægtes, at Fremskridt til Forbedring har sin Fornødenhed og Nytte.

Kjøbenhavn d. 30te November 1799.

Balle.

Foranstaaende Skrivelse blev under 12te Decbr. 1799 besvaret saaledes af daværende Sognepræst for Udby og Ørslev Menigheder, Hr. Johan Grundtvig:

ad Qvæst. 1. Ufeilbarlig var det bedst og bliver nødvendigt; idet ringeste kan jeg ikke vente, uden ved saadant Magtsprog, at faae den indført i mine Menigheder, efterdi jeg ofte nok, men hidtil forgjæves, har baade af Prædikestolen og ved Catechisationer formanet og opfordret dertil.

- — 2. Ligesaa nødvendigt, som i Henseende til foranstaaende Post, kunde ogsaa et Kongebud være i denne omspurgte. Men vanskeligt er det vel at befale over anden Mands Pung til saadan Udgift, i hvor fornøden og nyttig den endog er og vilde vist erkjendes med største Taknemmelighed af dem, som nød godt af den. — Da der og findes i den nye Psalmebog mange Psalmer, hvis Melodier dels ere ubekjendte, dels om nogle Aar kan blive ubekjendte, efterdi de Psalmer, af hvilke Melodierne ere tagne, ei ere indførte i den, saasom: Af Høiheden oprunden etc., Hvad min Gud vil etc. vil det være fornødent, ligesom for 100 Aar siden, at Kirkerne blive befalede at anskaffe hver sit Gradual, saavelsom et nyt Ritual og Alterbog. Herhos vil det og blive uundgaeligt nødvendigt, at Kirkeeieren anskaffer sortmalede Tavler med hvidtmalede Fracturbogstaver, samt besørger Nr. fra 0 til 9, for at opsætte dem paa Murene inden i Kirken til Menighedens Efterretning om, hvilke Psalmer der skal synges før og efter Prædiken samt til Besluthing. Førend saadanne Tavler blive anskaffede, kan Psalmebogen ikke vel indføres, efterdi den ei følger Søn- og Festdagene.
- — 3. Er i mine Tanker ikke raadeligt, saafremt der i sin Tid udkommer et andet Slags Collecter og Bønner end de hidtil brugte; thi da blive jo disse afskaffede og satte ud af Virksomhed, altsaa formeredes derved Bondens Udgift, og ligesom paalagdes ham en ny Skat, hvilket hans Vilkaar i Almindelighed ikke taaler, og han altsaa des nødigere fandt sig udi. Bedst bliver det vel, at Intet udkommer eller befales til Brug, førend det saa fuldkomment, som muligt, er forfattet, og bliver

da i een eneste Psalmebog, som hidtil, indført efter Kgl. Befaling.

ad Qvæst. 4. Kan besvares af det næstforanførte, hvorhos jeg holder for, at Pericoperne ej maatte blive for lange, ellers bliver Psalmebogen altfor kostbar.

— — Det var ønskeligt, maaskee vel og gjørligt. Jeg for mine Menigheder modtager gjerne til hver 150 Exemplarer, foruden dem, jeg ønskede, at Godsejerne maatte anskaffe til de Fattige; man kan ikke være ansvarlig for deres Afsætning, da, om Credit gaves, Betalingen vilde være vanskelig at erholde hos Nogle. Jeg erfarer det selv i Henseende til mine Indkomster. Det bliver derfor bedst, at en formuende Mand i Kjøbstaden formaaedes til at have Oplag, til hvem man kunde henvise Kjøberen. Hans Sag blev det, enten han saa vilde give Credit, eller tage contant Betaling.

— — Jeg troer det ikke, men Hvad der om 100 Aar vil skee, er skjult for os nu Levende. Tempora mutantur, nos et mutamur in illis. Imidlertid ønsker jeg den forventede nye Psalmebog i min og alle Menigheder samme Bifald og heldige Brug, som jeg har med Glæde erfaret, at den gamle har haft hos mine Sognefolk, der vistnok veed at gjøre Forskjel paa dens Psalmer.

Den 12te December 1799.

Grundtvig.
